
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

דיוקנאות של פוסקים - 14455

תאריך עדכון אחרון 12-09-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מחשבת ישראל

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' בנימין בראון

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: benjamin.brown@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

עולם ההלכה במאה ה-20 עומד בסימן ההתמודדות עם אתגרי האידיאולוגיות המודרניות, ההתפתחויות במדע והשינויים הפוליטיים שהתחוללו בתקופה זו. הקורס ידון בכמה מן האישים הבולטים של התקופה, מן החפץ חיים ועד הרב עובדיה יוסף, ישווה ביניהם ויאפיין את יצירתם ההלכתית בעזרת דגמים משפטיים והיסטוריים.

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסימום של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

היכרות בסיסית עם פוסקי המאה העשרים; כלים אנליטיים לניתוח פסיקה

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות פרונטליות ודיון

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

נושא 1: ההלכה במאה ה-20 - אישים ומגמות

נושא 2: ר' ישראל מאיר הכהן - החפץ חיים

נושא 3: ר' יחיאל מיכל אפשטיין בעל 'ערוך השולחן'

נושא 4: ר' יוסף חיים, ה'בן איש חי'

נושא 5: ר' אברהם ישעיהו קרליץ, ה'חזון איש'

נושא 6: ר' משה פיינשטיין

נושא 7: ר' שלמה זלמן אוירבך

נושא 8: הרב עובדיה יוסף

נושא 9: פרספקטיבה

חומר חובה לקריאה:

קריאת חובה

נושא 1: ההלכה במאה ה-20 - אישים ומגמות

קריאת חובה: Soloveitchik Haym, "Reconstruction and Rupture: The Transformation of Contemporary Orthodoxy", Tradition, vol. 28, no. 4 (1994), pp. 197-235.

נושא 2: ר' ישראל מאיר הכהן - החפץ חיים
קריאת חובה: הרב נפתלי רוטנברג, 'שמירת הלשון: בין הלכה למוסר בכתבי החפץ חיים', בתוך: הוגים
בפרשה, ירושלים תשס"ה, עמ' 325-336, *Fishbane Simcha*; *The of Meaning and Method*
the Mishnah Berurah, Hoboken NJ 1991, pp. 1-8, 156-169

נושא 3: ר' יחיאל מיכל אפשטיין בעל 'ערוך השולחן'
קריאת חובה: *The Fishbane Simcha, Halakhist an of Boldness*, Boston, 2008, pp. 51-88,
109-129, 145-163; Michael Rosen, 'The Interaction of Kabbalah and Halachah in the
Aruch HaShulchan, <http://www.maqom.com/journal/paper22.pdf> ;
מסע', לאו בנימין הרב ;
בארון הספרים ההלכתי', בתוך: מסע אל ההלכה (ע' ברהולץ, עורך), תל אביב תשס"ג, עמ'
156-127.

נושא 4: ר' יוסף חיים, ה'בן איש חי'
קריאת חובה: שמואל מונדני, הרב יוסף חיים ומשנתו כפי שהיא משתקפת ב'בן איש חי', עבודת דוקטור, אוניברסיטת בר אילן תשס"ה, עמ' 192-221, 260-261.

נושא 5: ר' אברהם ישעיהו קרליץ, ה'חזון איש'
קריאת חובה: לורנס קפלן, 'אתוס של הכנעה, התאחדות עם רוח התורה ועמידה מול אתגרי הזמן',
בתוך: הגדולים, עמ' 479-519.

נושא 6: ר' משה פיינשטיין
קריאת חובה: הראל גורדין, "פוסק הדור" באמריקה: ר' משה פיינשטיין, בתוך: הגדולים, עמ'
429-402.

נושא 7: ר' שלמה זלמן אוירבך
קריאת חובה: אריה אדרעי ואמיר משיח, 'ארבע אמות של הלכה: הרב שלמה זלמן אוירבך', הגדולים,
עמ' 708-734.

נושא 8: הרב עובדיה יוסף
קריאת חובה: צבי זוהר, "להחזיר עטרה ליושנה" - חזונו של הרב עובדיה', בתוך: ש"ס - אתגר
הישראליות, תל אביב 2001, עמ' 159-209.

נושא 9: פרספקטיבה
קריאת חובה: אבינועם רוזנק, 'גבולות וסטייה באורתודוקסיה: פסיקה קונסרוטיבית ואורתודוקסיה פוסט-מודרנית', בתוך: אורתודוקסיה יהודית - היבטים חדשים (י' שלמון ואח', עורכים), ירושלים תשס"ו, עמ' 113-178.

חומר לקריאה נוספת:
קריאה מומלצת

נושא 1: ההלכה במאה ה-20 - אישים ומגמות
קריאה מומלצת: בנימין בראון, 'שובה של האמונה התמימה: תפיסת האמונה החרדית וצמיחתה במאה

ה-19, משה הלברטל, דוד קורצווייל ואבי שגיא (עורכים), על האמונה – עיונים במושג האמונה ובתולדותיו במסורת היהודית, הוצאת כתר, ירושלים תשס"ה, עמ' 403-443.

נושא 2: ר' ישראל מאיר הכהן – החפץ חיים

קריאה מומלצת: Mayer Israel Rabbi in materials legal-supra The", Fishbane Simcha Hachohen's 'Mishnah Brurah', Judaism and Jewish Society (1990), pp. 203-214; Benjamin Brown, "From Principles to Rules and from Musar to Halakhah: The Hafetz Hayim's Rulings on Libel and Gossip", Dine Israel 25 (2008), pp. 171-256; "Soft Stringency in the Mishnah Brurah: The Jurisprudential, Sociological and Ideological Aspects of a Halakhic Formulation", in: Contemporary Jewry 27 (2007), pp. 1-41 . ; בנימין בראון, "בעל הבית" – ר' ישראל מאיר הכהן, החפץ חיים, בתוך: הגדולים – אישים שעיצבו את פני היהדות החרדית בישראל (בנימין בראון ונסים ליאון, עורכים), ירושלים תשע"ז (להלן: הגדולים), עמ' 105-151; הנ"ל, 'ערך תלמוד תורה במשנת החפץ חיים ופסיקתו בעניין תלמוד תורה לנשים', דיני ישראל כד (תשס"ז), הפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב, עמ' 79-118; הנ"ל, 'הקבלה בפסיקת החפץ חיים', מחקרי ירושלים במחשבת ישראל כג (תשע"א), עמ' 485-542; הנ"ל, 'מעמד ההלכתי של "פושעי זמננו" במשנת החפץ חיים', בתוך: מנחם לורברבוים ואח' (עורכים), על דעת הקהל: דת ופוליטיקה במסורת היהודית – ספר היובל לכבוד אביעזר רביצקי, הוצאת מרכז זלמן שזר והמכון הישראלי לדמוקרטיה, ירושלים תשע"ב, עמ' 787-832; הנ"ל, 'הלנת שכר בפסיקת החפץ חיים: לקראת מודרניזציה של דיני העבודה ההלכתיים?' בתוך: תרביץ – רבעון למדעי היהדות, שנה עה (ניסן-אלול תשס"ו), עמ' 501-538.

נושא 3: ר' יחיאל מיכל אפשטיין בעל 'ערוך השולחן'

קריאה מומלצת: 2008 Boston, Halakhist an of Boldness The, Fishbane Simcha

נושא 4: ר' יוסף חיים, ה'בן איש חי'

קריאה מומלצת: הרב בנימין לאו, 'ארץ הקודש בכתבי רבנים מארצות המזרח במאה העשרים', בתוך: ארץ ישראל בהגות היהודית במאה העשרים (אביעזר רביצקי, עורך), ירושלים תשס"ה, עמ' 168-174; שאול רגב 'היחס להשכלה בקרב הרבנים בבבל: ר' יוסף חיים ור' שמעון אגסי', בתוך: מחקרים בקורות יהודי בבל ובתרבותם, ירושלים תשס"ב, עמ' 97-118; בנימין בראון, 'קשת התגובות האורתודוקסיות: אשכנזים וספרדים', בתוך: ש"ס: היבטים תרבותיים ורעיוניים (אביעזר רביצקי, עורך), תל אביב 2006, עמ' 41-122.

נושא 5: ר' אברהם ישעיהו קרליץ, ה'חזון איש'

קריאה מומלצת: מנחם פרידמן, 'מסורת שאבדה: כיצד ניצחה האות הכתובה את המסורת החיה – עיון בפולמוס השיעורים', מסע אל ההלכה, תל אביב תשס"ג, עמ' 196-218; בנימין בראון, החזון איש – הפוסק המאמין ומנהיג המהפכה החרדית, ירושלים תשע"א.

נושא 6: ר' משה פיינשטיין

קריאה מומלצת: הראל גורדין, הרב משה פיינשטיין: הנהגה הלכתית בעולם משתנה, אלון שבת: מכללת הרצוג תשע"ז; הנ"ל, הראל גורדין, 'מקורות הסמכות של ההלכה – עיון במשנתו ההלכתית של הרב משה פיינשטיין', דיני ישראל כה (תשס"ח), עמ' 1-40; הרב שבתי אברהם רפפורט, 'זכרו תורת משה עבדי: לזכרו של הגר"מ פיינשטיין בפסיקה בשאלות זמננו', בתוך: ממלכת כהנים וגוי קדוש (תשמט), עמ' 366-384; הרב יוסף יצחק ליפשיץ, 'הרב משה פיינשטיין ודרכו בהלכה', בתוך: הרב משה פיינשטיין (יואב שורק, עורך), חלב גוי, ירושלים תשס"ז, עמ' 11-32; רמי ריינר, 'היחס לטקסי בת מצווה: עיון משווה בפסיקה מודרנית', נטועים י (תשס"ג), עמ' 55-77; גוטל, חדשים גם ישנים, עמ' 201-212; בנימין בראון, 'התאגדות מקצועית, זכות השביתה והתחדשות דיני העבודה ההלכתיים:

אידיאולוגיה בפסיקת הרבנים קוק, עוזיאל ופיינשטיין, בתוך: אבינועם רוזנק (עורך), ההלכה: הקשרים רעיוניים ואידאולוגיים גלויים וסמויים, הוצאת מאגנס, ירושלים תשע"ב, עמ' 187-219; Rosner Fred, 'Rabbi Moshe Feinstein's Influence on Medical Halacha', *Journal of Halacha and Contemporary Society* 20 (1990), pp. 47-75

נושא 7: ר' שלמה זלמן אוירבך
קריאה מומלצת: אמיר משיח, ההלכה בתמורות הזמן במשנתו של הרב שלמה זלמן אוירבך, רמת גן: בר אילן תשע"ג; הרב מרדכי הלפרין, 'קווים אחדים לדרכו של הג"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל בהלכות רפואה ופיקוח נפש', רפואה, אתיקה והלכה 2 (תשנ"ו), עמ' 13-47; גוטל, חדשים גם ישנים, עמ' 212-218; Robinson Ira, 'Early the in Technology Modern to Adapts Halakhah', *Journal of Modern Jewish Studies* 6,1 (2007), pp 41-50; Rabbi Avraham Steinberg, 'Rabbi Shlomo Zalman Auerbach (1910-1995), in: *Pioneers in Jewish Medical Ethics* (Fred Rosener, ed.), Northvale NJ 1997, pp. 99-126

נושא 8: הרב עובדיה יוסף
קריאה מומלצת: הרב בנימין לאו, ממרן עד מרן, תל אביב תשס"ה; הנ"ל, 'פתיחת שערים ליהודים "מסורתיים": עיון בפסיקותיו של הרב עובדיה יוסף', בתוך: שבת - רעיון, היסטוריה, מציאות, ירושלים תשס"ד, עמ' 83-97; אריאל פיקאר, משנתו של הרב עובדיה יוסף בעידן של תמורות - חקר ההלכה וביקורת תרבות, רמת גן תשס"ז; הנ"ל, 'מחזיר העטרה ליושנה: הרב עובדיה יוסף', בתוך: הגדולים, עמ' 807-831.

מרכיבי הציון הסופי:

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 90 %
מצגת / הצגת פוסטר / הרצאה / סמינר / פרוסמינר / הצעת מחקר 10 %

מידע נוסף / הערות:

כל משתתף ייתן סקירה ביוגרפית קצרה על אחד האישים שיילמדו.